

még egyszer elmegy az Újezdra

Süketnémák bálja

Petr bemegy a kórházba meglátogatni a feleségét. Persze nem ér oda időben, tovább maradt a munkában, a virágos már zárva, de az eladónők még takarítanak bent, némán meggyőzi őket az ajtón keresztül, hogy még eresszék be és adjanak neki virágot.

Aztán a szörnyű dugóban egész Prágán keresztül Krč-ig, fél nyolc előtt parkol le a kórház előtt, izzadtnak és idegesen, hogy ennyire későn ért ide. Azt mondta Hankának, hogy hatig odaér, a nővérekkel is így lett megbeszélve, talán már be sem engedik. Hanka haragudni fog – és igaza van, a szentségit, nem indulhatott volna hamarabb? Azt az utolsó telefonhívást Horáčektól már nem kellett volna fogadnia, de ő erre egyszerűen nem képes.

Átszalad a kórház kertjén, a padokon köpenyt és papucsot viselő emberek üldögélnek, meleg van, július, fújdogál a szél és a kertben suhognak a nyírfa-levelek. Petr felszalad az első emeletre, a nővérek pedig beengedik.

Hanka rosszul néz ki, csak ne lássa meg rajta, de hát hogy nézzen ki egy ilyen műtét után az ő korukban, ötvenhat évesek, és Hanka most tényleg öregnek néz ki; ilyen gyűrött arca Petr nagymamájának volt, és ő akkor a világ legöregebbjének tűnt Petr szemében. Virágot átadni, a nővér vázát hoz és beleteszi a csokrot. Röviden beszélni Hankával, de ne sokáig, fáradt, fáj neki, de bátor, igyekszik nem a terhére lenni. Petr pedig örül, mert a vigasztalás dolgában nem olyan biztos, a könnyekkel sem tud mit kezdeni, ő az az okos, analitikus fajta, de az érzelmekkel már sokkal nehezebb.

Így töltenek együtt körülbelül negyed órát, csupa gyakorlati dolog, hogy vannak a macskák, mit evett Petr tegnap vacsorára, mit fog enni ma, mikor viszik át Hankát egy normális szobába, hogy zajlott a műtét, hogy érezte magát Hanka ébredés után.

Mikor Petr elindul, a nap már nem süt be a kórház területére, és a rövid ujjú ingben hirtelen fájni kezd. Elhalad a büfé mellett, mindjárt nyolc óra, a büfésnő kint söpör, bentről pedig hirtelen megcsapja egy illataradat, rántott hús vagy ilyesmi. Petr már éhes, és otthon úgy is csak megkenne egy szelet kenyeret. Bemegy, a másik büfésnő az ételt pakolja, Petrnek még sikerül őt feltartóztatnia, rántott szeletet és krumpλισalátát kér.

Már jó néhány éve nem evett bolti krumpლისalátát, Hanka odafigyel rá, mit esznek, és ez túl egészségtelen. És a büfésnő nem is fintorog rosszkedvűen, hogy valaki feltartja zárás előtt, harminc körüli sovány teremtés, és tányérra teszi a salátát, mielőtt Petr megakadályozhatná azzal, hogy elvitelre kéri. Abban a pillanatban tudatosul benne is, – Jézusom, elvitelre szeretné, ugye? –, és hülyén venné ki magát, ha Petr mondana valamit, úgyhogy legyint – hagyja csak, ha belefér, hogy itt egyem meg –, és a kis teremtés elmosolyodik. Nagyon kedves a mosolya, Petr nem teljesen érti, miért, és ő azt mondja, hogy belefér, nem kell pontban nyolckor elmennie, úgyis az anyukájára vár.

Petr leül a műanyag asztalhoz a műanyag székre, és a lány egy pillanat múlva már hozza is neki a felmelegített rántott szeletet és a salátát, egy szalvétát és műanyag evőeszközöt. Legszívesebben felállna és elmenne, milyen hülye ötlet volt ez, büfé, nyár van, a saláta romlott is lehet, de nem mehet el, különösen, hogy a büfésnő ilyen kedves volt és miatta tovább maradt.

Nekilát az ételnek és az nem is rossz, sőt, tulajdonképpen egész jó. Petr eszik és közben a sovány büfésnőt figyeli, ahogy pakolászik és letörli a pultot, és aztán bejön a büfébe egy asszony, a büfésnő pedig integet neki és valamit gesztikulál. Petrnek eltart egy pillanatig, mire rájön, hogy jelet, a jövevény pedig válaszol neki; csendben beszélgetnek a kezükkel, és aztán a büfésnő rá mutat, mármint hogy ő még itt időzik, az asszony pedig megfordul, zöld kendő van a nyakában, és Petr felismeri, az asszony viszont őt nem.

Újra visszafordul, és Petr nézi a sovány hátát, de enni már képtelen, felállni és elmenni is képtelen, mozdulni sem bír, újra tizenhat éves és először látja az első és talán egyetlen szerelmét, már ha az a szerelem, hogy az ember úgy

viselkedik, ahogy soha máskor nem viselkedne. Mert Petr hihetetlen dolgokat művelt miatta, és annyira szerette, hogy csak úgy dobogott a szíve, ha rá gondolt, nem volt étvágya, és éjszaka nem tudott aludni és csak a repedést bámulta a plafonon. Ő pedig, ez a szerelem, a racionális Petrnek még negyven év után is megjelenik az álmában, és ilyenkor különösen szomorúan ébred és az egész délelőtt nem jó semmire.

Petr tizenhat éves, a strahovi edzésről huszonkettes villamosmal megy haza a Vinohradyra, november van, odakint sötét. Kinéz az ablakon, az autók és a lányokat nézi, de nem valami nagy érdeklődéssel, inkább gondolkodik, hogy tanuljon-e ma még, vagy kimentse magát az anyukájánál, és inkább elmenjen sörözni.

A villamos a Kisoldalon halad, Hellichova megáll, a templomból egy férfi lép ki, egy fénycsóva, és tovább az Újezdra, ahol a megállóban áll egy lány, sovány, a hosszú haja nagyon az arcába lóg, fején zöld sapka nagy bojtjal, áll és valamilyen könyvbe mélyed. Petr-re valahogy nincs különösebb hatással, nagyon sovány, nincs melle, ráadásul kicsit furcsán öltözködik, mintha művész lenne, ilyen extravagáns sapka a lányok többségének nem tetszik.

Olvas, a villamos ajtaja pedig már záródik, mikor egyszer csak felnéz és szaladni kezd a villamos ajtaja felé, de az már indul, a lány is tudomásul veszi, megáll, és csak elfintorodik és fejét újra a könyv felé fordítja. Petr figyeli őt, amíg a villamos be nem kanyarodik a hídhöz, aztán kellenlenül megint előrefelé fordul, csak a lány szemét látja, amikor észrevette a villamost, az arcki-fejezését, azt, ahogyan szépen elfintorodott, mit számít, hogy volt felöltözve, hiszen az a zöld sapka tulajdonképpen egész aranyos volt.

De a következő megállóban, a Nemzeti Színháznál már nincs értelme leszállni, így hát hazamegy. Körülbelül húsz perc múlva eszébe jut, hogy mégis csak le kellett volna szállnia és megvárni a következő huszonkettest, hiszen biztosan rajta lett volna a lány. Hiba, mondja magában. Hát mindegy. Csak valami lány. De este, mikor az ágyban fekszik, eszébe jut, hogy másnap iskola után elmegy a Kisoldalra, és egyszerűen megtalálja és megszólítja a lányt. Petr nem az a romantikus, álmodozó fiú, úgyhogy világosan látja ötlete értelmetlenségét. És sokáig nem tud elaludni.

Másnap, még egy novemberi, ronda nap, még nem havazik, de a levelek már lehullottak, a fű megszürekült, és az ég olyan, mintha egész nap kora este lenne. Petr iskola után az Újezdra megy, leszáll a villamosról, körülnéz, és kínosan érzi magát, úgyhogy bemegy egy kávézóba, ott ül egész délután és nézi az embereket, akik a környéken járnak, lassan, felváltva kortyolgat hol sört, hol teát, hogy ki ne dobják.

Ha jön valaki és bármi zöld van rajta, Petr felélénkül, de egész délután csak két gyerek az, ikrek egyforma zöld sapkában, aztán egy idős asszony haragos zöld kabátban. Petr csalódottan fizet és hazamegy. Már megint sötét van, a villamosról jóhiszeműen bámul az utcára és lélekben megmosolyogja magát – ezt sejteni lehetett, hiszen egy baromság, jöhetett Strašnicéből, Břevnovból, akár honnan, két megálló után átszállhatott és mehetett Modřanyba. Baromság.

Következő nap pedig elmegy a huszonkettessel a végállomásig, és vissza az egész útvonalon, aztán véletlenül más villamosokkal, becsavarogja Prágát, és folyton csak a zöld sapkát figyeli a hosszú barna hajjal – megint semmi. Este az ágyban azt mondja magában, hogy még egyszer elmegy az Újezdra, ott látta őt, ott van az egyetlen kapcsolódási pont, és aztán hagyja az egészet, már két délután elpazarolt ilyen hiábavalóságokkal. Mit tudja ő, talán buta liba az a lány, vagy tényleg valami bolond művész, azt nem bírná, olyan lányt szeretne, aki farmert hord, aki szereti a Beatlest és a sportot is, télen korcsolya, nyáron sátorozni menni, olyan lányt, aki nem fél a víztől vagy a száguldástól az autóval. Petr tud vezetni, az apja már tizenhárom évesen elvitte Prágán kívülre földútra gyakorolni, ahogy betölti a tizennyolcat,

megszerzi a jogsit és vesz egy kis motort, és ahogy összegyűjtötte rá a pénzt, egy autót. Petr még nem tudja, hogy a papája egy év múlva meghal és ő egy szép kis Skodát örököl tőle, ilyen áron nem szeretné, de tizennyolc éves korától saját autója lesz, az nincs ám akárkinek.

Következő nap, amikor felébred, a járdán vékony réteg hó, amely, mire az iskolába ér, undorító latyakká változik. Iskola után sörözni szoktak, de ő kiment magától az anyjára hivatkozva és megint elmegy az Újzredre. Ezúttal nem ül be a kávézóba, hanem járja az utcákat, a Karmelitskán elmegy a Kisoldali térig, aztán vissza, majd a Kampán keresztül, és amikor elkezdi havazni, úgy dönt, még elmegy Petřínre. Ha megy, az az érzése, hogy csinál valamit, hogy aktív ebben a keresésben. Fellépeget a dombra, már sötét van és ebbe a sötétségbe kezd el hullani a hó és sehol senki, még csak egy kutyasétáltató ember sem, úgyhogy Petr feladja és hazamegy. Átázott a tornacipője, a téli cipő nem menne a farmerjához. Otthon lezuhanyozik és megvacsorázik, és azt mondja magában, hogy most már fűtül rá. És egyáltalán, hiszen úgy viselkedik, mint egy őrült. Első nap még vices volt, de már nem az. Annyira azért nem volt szép. De igen, az volt. . .

Felébred, december elseje van és az éjszaka leesett a hó, és még mindig havazik, egész Prágát hó borítja, csendes és fehér, a gyerekek tombolnak az utcán és Petr meg az osztálytársai hógolyóznak a gimnázium előtt, az első hó, mintha mind újra kicsik lennének.

Délután otthon marad, de úgy érzi, mintha elszalasztana valamit, ideges, muszáj kimennie.

Még mindig havazik. Ennyi hó már régen nem volt Prágában. Petr otthon marad. Vasárnap felcsönget Karel, a Petřínen szánkóznak, fogják a fiúkkal a kisebb testvérek szánkóit és mennek. Lesznek lányok és móka, Petrnek van kedve menni? Van. Kihúzza a pincéből a saját régi szánkóját, törött és poros és az ülését kicsit szétrágták az egerek. Anyukája csóválja a fejét – olyan vagy, mint kiskorodban, Peta. – És mennek a fiúkkal a villamossal, de csak a másodikkal, az első villamosvezető nem vesz fel hat szánkót.

Petr ideges út közben, mintha első randira menne, igyekszik elúzni ezt az érzést, szó sincs semmiről, hülyeség az egész, egy seregnyi ember lesz ott, még ha ott lenne is, nem találja meg. Amikor leszáll a villamosról, valóban ott egy csomó ember, mégis állandóan a zöld sapkát kutatja. És ezzel együtt úgy tenni a fiúk előtt, mintha nem lenne semmi. Feltűnésmentesnek maradni. Lány zöld csósapkában nagy bojtjal, de kövér, Petr majdnem rákiabál, épp abban a pillanatban, mikor rájön, hogy nem ő az.

Találkoznak a lányokkal a suliból, szánkóznak és cigiznek, és Petr állandóan körbenézeget, de feltűnés nélkül. Amikor a fiúk szólnak, hogy már elég volt, hogy isznak valahol egy sört és aztán mennek haza, Petr fogja a szánkót, hogy ő még szánkózik kicsit. Alena a B-ből vele akar maradni, de ő olyan gyorsan elindul, hogy a lány nem tud csatlakozni hozzá. Fellépeget a dombra a mély hóban téli cipőjében, mégis csak értelmes ember, ma már kínos lenne tornacipőt viselni. Néhány osztálytársa mégis ezt teszi.

Feleslegesen magasra megy, egész a Nebozizekig¹, ráül a szánkóra és a szánkózók ritkuló tömegét nézi maga alatt, négy óra van és majdnem sötét, Petr nem örül magának, úgy viselkedik, mint egy bolond, és tulajdonképpen miért, öt másodperc miatt, amikor látta őt, szóval most már egyszerűen hagyja az egészséget; nem alkudozik magával, racionálisan érvel. Hangosan felnevet, mennyire hülyén viselkedett ez alatt a pár nap alatt. És aztán meglát egy zöld sapkát kicsivel tőle lefelé és kissé jobbra, a Kinský-park felé megy, hosszú haj és sárga harisnya, hótaposó, mint amelyet gyerekek hordanak, ő az, ő az! Petr otthagya a szánkót és utána szalad, csak érjen közelebb, ha közel lesz, majd lelassít, hogy ne tűnjön bolondnak, nehogy azt higgye, hogy bántani akarja, de a lány hirtelen megfordul, észreveszi, hogy fut utána, és elmenekül, még nagy előnye van. – Várj, várj, – kiabálja Petr, – csak beszélni szeretnék veled, ne szökj el –, de a lány vissza se fordul, csak menekül, csúszik lefelé, így hát Petr megáll – mi van, talán süket? Hülye liba.

Aztán visszamegy a szánkóért, óvatosan megy le a dombról és lent a szemeteskukánál hagyja a szánkót, kuka, és hazamegy. És aztán már soha nem megy a Kisoldalra szándékosan keresni őt, de akárhányszor arra megy haza az edzésről, ugyanúgy nézi, mindig az Újzred megállónál figyel legjobban, de a lány nem áll ott.

Aztán már nem történik semmi, karácsony, félév, Prágában még mindig megmaradt a hó, de az első lelkesedés már rég kihuny, a hó már inkább teher mindenki számára, és január végén Petr az iskolai szalagavató bárra megy Žofínra. Petr tud táncolni, tavalý általános táncanfolyam, erre még anyukája vette rá, de idén különórak, jó indok, hogy esténként kimaradjon

a szülők figyelő tekintetén kívül. A bárra szívesen megy, szereti megmutatni, ha tud valamit, hogy nem falábú, mint a többiek.

A bál előtt három sör, aztán a vécére a keringő után, majd még egy sör és újra vécé. Először jár a Žofínon, szép épület, de Petr a vécéről visszafelé jövet eltéved. Nem vész el, de egyszer csak máshol találja magát és az ajtó mögött zene szól, ez talán valami oldalsó bejárat a terembe, úgyhogy Petr benyit.

A teremben bál, de nem az ő báljuk, nem is az ő termük, ez kisebb, a bál pedig. . . csendes, a táncosok nem beszélnek, csak a zenekar hallatszik, és ez valami különös zenekar, éles a dob hangja. . . Meg úgy egyáltalán, Petr furcsának találja a zenét, még ha nem is tudja megmondani, miért. A táncosok csendben táncolnak és most valaki egy mozdulattal jelzi, hogy csatlakozzon hozzájuk, de az a mozdulat sem hétköznapi, hanem valahogy furcsa.

Aztán a zenekar elhallgat és a táncosok még egy pillanatig táncolnak, amíg azok, akik arccal a zenekar felé állnak, észre nem veszik, hogy már nem szól a zene, és aztán valahogy fokozatosan tudatják a többiekkel is, és a táncosok elkezdnek jelnyelven beszélgetni és Petr rájön – ez süketnémák bálja. Szeretne eltűnni, úgy érzi magát, mintha meglesné őket, aztán észreveszi őt.

Csodaszép. Hosszú, sötétzöld ruhában van – biztosan szereti a zöldet, – jut Petr eszébe –, haja kontyba fésülve és fülbevalót visel. És a lány is meglátja őt, de nem ismeri fel, nem tudja, hogy ő az a fiú, aki üldözte Petřínen, picit rámosolyog, és Petr még mindig semmi, annyira megrendült – süket, azért nem hallotta őt, amikor kiabált neki, azért nem hallotta meg könyvébe mélyedten az érkező villamost. Abban a pillanatban beleütközik Karel – hol vagy? – Petr azt válaszolja neki, hogy már megy, és Karel észreveszi a különös bált, újra játszani kezdik a zenét, a táncosok felsorakoznak, és Karel azt mondja – basszus, mi ez? – Neki is azonnal leesik, hogy különös, és Petr azt mondja – ez valami másik bál –, ebben a pillanatban illetlennek tűnik neki, hogy Karel rájön, milyen bál ez, és majd hülye képet vág, és a hülyeségeivel ezt az egész élményt mintha bepiszkítaná. El akarja húzni onnan, de addigra Karel is rájön. – Basszus, ez némák bálja, vagy mi – vigyorodik el, és Petr abban a pillanatban ránéz a lányra, aki még mindig őt nézi, de tekintetében már nincs semmi kedves, már csúnya az a tekintet – két fiút lát, akik idejöttek kinevetni vagy megbámulni őket, mint valami furcsa állatot, rosszállóan és idegenül néz Petrrre és ő megint nem tud mit reagálni. Később persze kigondolja, azonnal oda kellett volna mennie hozzá és valahogy elmagyarázni neki, Karellal meg nem is törődni. Csakhogy ő törődött vele, visszahúzta őt, útközben hallgatta a süketnéma lánnyal való szexről szóló poénjait, és talán még nevetett is rajtuk, hogy ne legyen feltűnő. Visszamentek táncolni, és Petr úgy tett, mintha semmi nem lenne, és a kis terembe csak egy óra múlva ment vissza, ő már nem volt ott, csak néhány kisebb csoport néma táncos hadonászott.

A bárról gyalog ment haza, egész úton csak a tekintetét látta maga előtt, és nem tudta, mihez kezdjen vele, nem romantikus beállítottságú, nem jutott eszébe levelet írni és kideríteni, mikor lesz a következő süketnéma bál, látta a tekintetében a megvetést, és csak azt tudta, hogy a lány már sosem fogja megkedvelni őt. És rettenetesen szomorú volt.

Akármikor ment később Újzreden keresztül, szándékosan nem nézett a megállóba, aztán nem járt arra többé, mert abbahagyta az atletizálást, aztán egy csomó dolog történt, míg már majdnem el is feledkezett erről a szomorúságról, és a menzán egy ebédnél egyszer találkozott Hankával, egy panelházba költöztek Jižní Město városrészbe, később meg egy házba egy Prága közeli kisvárosba. Petr már rég nem jár a városi tömegközlekedéssel, azt sem tudja, melyik villamosok járnak az Újzreden keresztül, soha nem kutatott már utána, soha nem is találkozott vele. Mostanáig.

Egyszeriben érzi, hogy mennie kell, mielőtt felkerekedik a szél ezektől az eseményektől, amelyek megváltoztathatnák az életét, talán téved, csakhogy érzi ezt a fuvallatot, egyelőre kellemes, de ő semmiféle viharral nem szeretne az életében, hiszen boldog, elégedett, így hát feláll, otthagya a megkezdett ételt, köszön az eladólánynak. A szerelme is visszafordul, Petr újra ránéz, és ő rámosolyog, idegenül, de kedvesen, és Petr rájön, hogy nem is ő az, csak a zöld szín és a jelek, tévedett, nem is ilyen orra volt. Elmegy, már nyugodtabban, csak tévedés volt, feleslegesen idegeskedett, feleslegesen emlékezett vissza. És hazamegy, megeteti a macskákat, megesszik egy csomag szárazsüteményt, megiszik négy deci vörösbort, elég gyorsan elalszik, és nem álmodik semmit. De a szél már fúj.

J. HAHN ZSUZSANNA FORDÍTÁSA

¹ Nebozizek étterem és hotel (a ford.)